



LAPPEENRANNAN  
TEKNILLINEN YLIOPISTO

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO

**SÄHKÖTEKNIIKAN OSASTO**

---

Kandidaatintyö

26.2.2009

Suvi Niemenmaa

0239362

Säte N

## **EU:n sähkömarkkinalainsäädännön kehittyminen**

---

PL 20, 53851 LAPPEENRANTA, p. 05 62111, fax. 05 621 6799

<http://www.ee.lut.fi/fi/lab/sahkomarkkina>

## Sisällysluettelo

Sisällysluettelo .....	1
1 Johdanto .....	2
2 Euroopan energiapolitiikka .....	3
2.1 EU:n energiapolitiikan kulmakivet .....	3
2.2 Päätöksenteko Euroopan unionissa .....	5
2.2.1 Euroopan parlamentti .....	5
2.2.2 Euroopan unionin neuvosto.....	6
2.2.3 Euroopan komissio.....	6
2.2.4 Muut toimielimet.....	7
2.2.5 Yhteispäätösmenettely .....	8
2.2.6 EU:n asiakirjat.....	10
3 Sähkömarkkinalainsäädännön nykytila.....	12
3.1 Direktiivi (96/92/EY).....	12
3.2 Direktiivi (2003/54/EY).....	14
3.2.1 Siirto- ja jakeluverkkohaltijoiden eriyttäminen.....	14
3.2.2 Markkinoiden avaaminen ja aikataulujen tarkentaminen.....	15
3.2.3 Sääntely.....	16
4 EU:n tuleva sähkömarkkinalainsäädäntö .....	17
4.1 Kolmas energiapaketti.....	19
4.1.1 Markkinoiden yhdentyminen .....	19
4.1.2 Verkon omistuksen ja tuotannon eriyttäminen.....	19
4.1.3 Kuluttajien turva .....	20
4.1.4 Sääntely.....	21
4.1.5 Yhteistyö .....	22
4.1.6 Vähittäismarkkinoiden yhtenäistäminen .....	23
4.1.7 Tulevaisuus .....	23
5 Yhteenveto .....	25
LÄHTEET.....	26

## 1 Johdanto

Tässä kandidaatintyössä pyritään selvittämään lähtökohtia valmisteilla olevalle kolmannelle energiapaketille, joka koskee sähkö- ja kaasumarkkinoita. Työssä keskitytään kuitenkin sähkömarkkinoiden lainsäädäntöön ja sen kehittymiseen.

Aluksi on katsaus Euroopan unionin energiapolitiikkaan ja päätöksentekoon. Selvitetään EU:n eri toimielimien toimintaa ja päätöksentekomenettelyjä. Työssä keskeisimpänä EU:n asiakirjana on direktiivi, joista käsitellään erityisesti sähkömarkkinoihin vaikuttavia direktiivejä.

Sähkömarkkinoita koskeva Euroopan unionin lainsäädäntö sai alun 1996 asetetulla direktiivillä 96/92/EY. Sillä pyrittiin saamaan alku Euroopan yhtenäisille sähkömarkkinoille. 2003 asetetulla direktiivin 2003/54/EY tavoitteena oli poistaa todettuja ongelmia ja nopeuttaa markkinoiden avautumista. Työssä pohditaan näiden direktiivien vaikutusta sähkömarkkinoihin. Tällä hetkellä valmisteilla olevalla direktiivillä eli kolmannella energiapaketilla pyritään parantamaan yhteistyötä ja yhtenäistämään sähkömarkkinoita. Komission antama ehdotus uudesta direktiivistä on käynyt läpi ensimmäisen käsittelyn. Euroopan unionin neuvosto on antanut siitä yhteisen kannan. Mahdollisia kolmannen energiapaketin aiheuttamia muutoksia käsitellään myös työssä.

## 2 Euroopan energiapolitiikka

Energiapolitiikka on ollut jo 50-luvulta asti keskeinen asia Euroopan laajuisessa yhteistyössä. 1951 sovittiin Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamisesta ja 1957 atomienergiayhteisön perustamisesta. 1990-luvulla EU asetti tavoitteeksi avoimet energiamarkkinat ja yhteisen sisämarkkinan luomisen. Maaliskuussa 2006 komissio antoi vihreän kirjan ”Euroopan strategia kestävän, kilpailukykyisen ja varman energiahuollon turvaamiseksi”, jossa pääkohtia olivat kestävyys, kilpailukyky ja energiahuollon varmuus (EU 2009H). Tämän pohjalta tammikuussa 2007 Euroopan komissio esitteli ”energiapaketin”, joka on energia-alan toimintasuunnitelma vuosille 2007-2009. (EU 2009A).

Euroopan unionin energiapolitiikan päätöksenteossa ovat osallisina Euroopan unionin eri toimielimet. EU:n lainsäädäntöön kuuluu useita eri asiakirjoja, joista keskeisimpiä tässä työssä ovat direktiivit. EU:n päätöksentekoa selvennetään jatkossa enemmän.

### 2.1 EU:n energiapolitiikan kulmakivet

Euroopan unionin energiapolitiikan tavoitteena on vähentää energian kulutusta, parantaa energian talouden kilpailukykyä, varmuutta ja kestävyyttä. Energiapolitiikan päätavoitteet ovat:

1. energian sisämarkkinoiden toimivuuden takaaminen,
2. energian huoltovarmuus,
3. energian tuoton ja kuluttamisen aiheuttamien kasvihuonepäästöjen vähentäminen ja
4. EU:n yhteisen lähestymistavan vahvistaminen kansainvälisissä yhteyksissä. (EU 2009A)

Sisämarkkinoiden avulla pyritään tarjoamaan kuluttajille valinnanvapaus ja tasapuoliset ja kilpailukykyiset hinnat. Tällä hetkellä on kuitenkin vielä esteitä, joiden takia EU:n kansalaiset ja talous eivät ole vielä hyötäneet markkinoiden avautumisesta. Siksi energian sisämarkkinoiden tehokkuutta on parannettava. Syrjinnän ja väärinkäytösten

riskin vuoksi sähkön tuotanto- ja jakelutoiminta on erotettava selvemmin sähköverkkojen hallinnasta. Tämä tulisi kannustamaan investoimaan verkkoihin, jonka seurauksena uusien toimijoiden pääsy markkinoille helpottuisi ja energian huoltovarmuus lisääntyisi. EU:n sisämarkkinat riippuvat suuresti rajat ylittävästä energian siirrosta. Jäsenvaltioiden välillä on lainsäädännöllisiä ja teknisiä eroavaisuuksia, jotka vaikeuttavat siirtoa rajojen yli. Siksi sääntelyä tulee tehostaa mm. viranomaisten yhteistyön avulla. Energiapolitiikassa pidetään tärkeänä energiantoimittajien ja kuljetusreittien monipuolisuutta sekä jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä huoltovarmuuden takaamiseksi. (EU 2009A)

Kioton pöytäkirjassa EU on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään kahdeksalla prosentilla vuoden 1990 tasosta ensimmäisen velvoitekauden aikana, joka on vuodesta 2008 vuoteen 2012 (Euroopan komissio 2009B). Suurin osa kasvihuonekaasupäästöistä EU:n alueella syntyy energian tuotannossa. Jotta kasvihuonekaasupäästöjä voitaisiin vähentää, pitäisi energian kulutuksen vähentyä ja lisätä saastuttamattomien energiamuotojen käyttöä. EU:lla on myös tavoite vähentää energian kulutusta 20 % vuoteen 2020 mennessä. Jotta tähän päästäisiin olisi:

1. säästettävä energiaa liikennealalla,
2. laitteiden energian kulutustehokkuuden vähimmäisvaatimuksia kehitettävä,
3. tiedotettava kuluttajille järkevästä energian kuluttamisesta ja säästämisestä,
4. lämmön ja sähkön tuotannon, kuljetuksen ja jakelun tehokkuutta parannettava ja
5. energiateknologiaa ja rakennusten energiatehokkuutta tehostettava.

Uusiutuvien energialähteiden käyttö auttaa torjumaan ilmastonmuutosta. Uusiutuvia energialähteitä ovat mm. tuuli- ja aurinkoenergia, biopolttoaineet ja maalämpö. Uusiutuvien energialähteiden hyötynä olisi myös huoltovarmuuden kasvaminen sekä sen luomat uudet työpaikat EU:n alueelle. (EU 2009A)

Energiateknologia on oleellinen asia pohdittaessa energian kilpailukyvyyn ja kestävyysyden yhteensovittamista ja huoltovarmuuden lisäämisessä. Siksi EU:n on sekä kehitettävä jo olemassa olevaa teknologiaa että luotava uutta. Erityisesti uusiutuvien energialähteiden käytölle asetetun tavoitteen saavuttamisessa energiateknologia on tärkeässä asemassa.

Ydinenergian etuna ovat sen vähäiset hiilidioksidipäästöt ja sen kustannukset sekä energian huoltovarmuus ovat vakaita. Ydinenergiaan liittyy kuitenkin mahdollisia turvallisuusriskejä, joten on kehitettävä yhteinen ja yhdenmukainen toimintatapa siitä, kuinka hoidetaan laitoksen poisto käytöstä, jätteen käsittely ja turvallisuuteen liittyvät toimet. (EU 2009A)

EU ei pääse tavoitteisiinsa omin voimin vaan sen on tehtävä muiden yhteisöjen, kuten muiden teollisuusmaiden ja kehitysmaiden, kanssa yhteistyötä. EU:lla on tavoitteena luoda yhteinen kansainvälinen energiapolitiikka. EU auttaa kehitysmaita ja kannustaa erityisesti Afrikan maita uusiutuvien energialähteiden ja uusien energiateknologioiden kehittämiseen. (EU 2009A)

## **2.2 Päätöksenteko Euroopan unionissa**

Euroopan unionin päätöksentekoon osallistuu erityisesti kolme toimielintä, jotka ovat Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan komissio. Päätöksentekoon osallistuvat myös neuvoa-antavat toimielimet, joita ovat Alueiden komitea (AK) ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK). Komiteoilla ei kuitenkaan ole itse päätöksenteko-oikeutta vaan ne voivat vain tuoda kantansa asiaan. (EU 2009G)

Yleisesti päätöksenteossa käytetään kolmea eri menetelmää, josta yleisin on yhteispäätösmenettely (EU 2009E). Sitä käytetään myös sähkömarkkinoita koskevien direktiivien valmisteluissa.

### **2.2.1 Euroopan parlamentti**

Euroopan parlamentti (European Parliament) koostuu suoraan vaaleilla valituista 785 jäsenestä. Vaalit järjestetään viiden vuoden välein. Parlamentin tehtävä on edustaa kansalaisia. Se on yksi lainsäätäjä, jolla on myös budjettivaltaa. Parlamentti valvoo EU:n toimielimiä demokraattisesti, ja sillä on lainsäädäntävalta neuvoston kanssa. Parlamentti voi hyväksyä, hylätä tai muuttaa lainsäädännön sisältöä. Aloiteoikeuden perusteella se voi pyytää komissiota antamaan neuvostolle lainsäädäntäehdotuksia. Euroopan

parlamentti valvoo komission ja neuvoston toimintaa. Sillä on jopa valta erottaa komissio. (Euroopan parlamentti 2009)

### **2.2.2 Euroopan unionin neuvosto**

Euroopan unionin neuvosto (Council of the European Union) on Euroopan unionin tärkein päätöksentekoeelin. Se edustaa jäsenvaltioita, joiden eri ministerit osallistuvat kokouksiin esityslistalla olevan aiheen perusteella. Neuvostolla on kuusi päätehtävää, joita ovat:

1. lainsäädännön hyväksyminen,
2. jäsenvaltioiden yleisen talouspolitiikan yhteensovittamisesta huolehtiminen,
3. kansainvälisten sopimusten tekeminen,
4. EU:n talousarvion hyväksyminen Euroopan parlamentin kanssa,
5. EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittäminen ja
6. kansallisten tuomioistuinten ja poliisivoimien yhteistyön yhteensovittamisesta huolehtiminen.

Neuvosto antaa säädöksiä komission ehdotuksesta. Neuvosto tekee päätökset äänestämällä. Kullakin jäsenvaltiolla on määrätty määrä ääniä. Äänimäärään vaikuttaa maan väkiluku. Esimerkiksi Suomella ja Tanskalla on kummallakin 7 ääntä ja Saksalla ja Ranskalla vastaavasti 29. Joissakin tärkeissä ja arkaluontoisissa asioissa vaaditaan yksimielisyys. Usein kuitenkin riittää määräenemmistön päätös. (EU 2009G; EU:n neuvosto 2009A)

### **2.2.3 Euroopan komissio**

Euroopan komissio (European Commission) on neuvoa-antava toimielin, joka koostuu 27 jäsenestä, joita kutsutaan komissaareiksi. Jäseniä on yksi jokaisesta jäsenvaltiosta, mutta komissio on kuitenkin riippumaton jäsenvaltioista. Se edustaa ja puolustaa koko Euroopan unionin etuja. Komissiolla on neljä päätehtävää. Se ehdottaa lainsäädäntöä neuvostolle ja Euroopan parlamentille, valvoo EU:n politiikkoja ja talousarvioita sekä

EU:n lainsäädännön soveltamista. Komissio myös edustaa EU:ta kansainvälisissä asioissa. Komissiolla on aloiteoikeus, eli se laatii kaikki lainsäädäntöä koskevat ehdotukset. (EU 2009G)

#### **2.2.4 Muut toimielimet**

EU:lla on Euroopan komission, Euroopan parlamentin ja Euroopan unionin neuvoston lisäksi neljä toimielintä. Niitä ovat Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, Euroopan tilintarkastustuomioistuin, Euroopan oikeusasiamies ja Euroopan tietosuojavaltuutettu. Niiden lisäksi ovat rahoitusalan elimet: Euroopan keskuspankki ja Euroopan investointirahasto. EU:lla on myös kaksi neuvoa-antavaa toimielintä: Euroopan talous- ja sosiaalikomitea sekä Alueiden komitea. (EU 2009C)

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (European Economic and Social Committee) on toinen neuvoa-antava elin. Se edustaa ammattiliittoja, maanviljelijöitä, kuluttajia ja muita eturyhmiä. Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa on kuultava ennen päätöksentekoa talous- ja sosiaalipolitiikkaan liittyvissä asioissa. ETSK muodostuu 344 jäsenestä, jotka jäsenvaltiot ovat ehdottaneet nimettäväksi. Jäsenten määrä jäsenvaltioiden kesken määräytyy valtioiden väkilukuun perustuen. Suomella on 9 jäsentä, Ruotsilla ja Belgialla molemmilla 12 ja vastaavasti Saksalla ja Ranskalla 24. ETSK:lla on kolme päätehtävää: lausuntojen anto komissiolle, neuvostolle ja parlamentille, kansalaisten kannustaminen osallistumaan Euroopan unionin päätöstentekoon ja kansalaisyhteiskuntien aseman vahvistaminen EU:n ulkopuolisissa maissa. (EU 2009G)

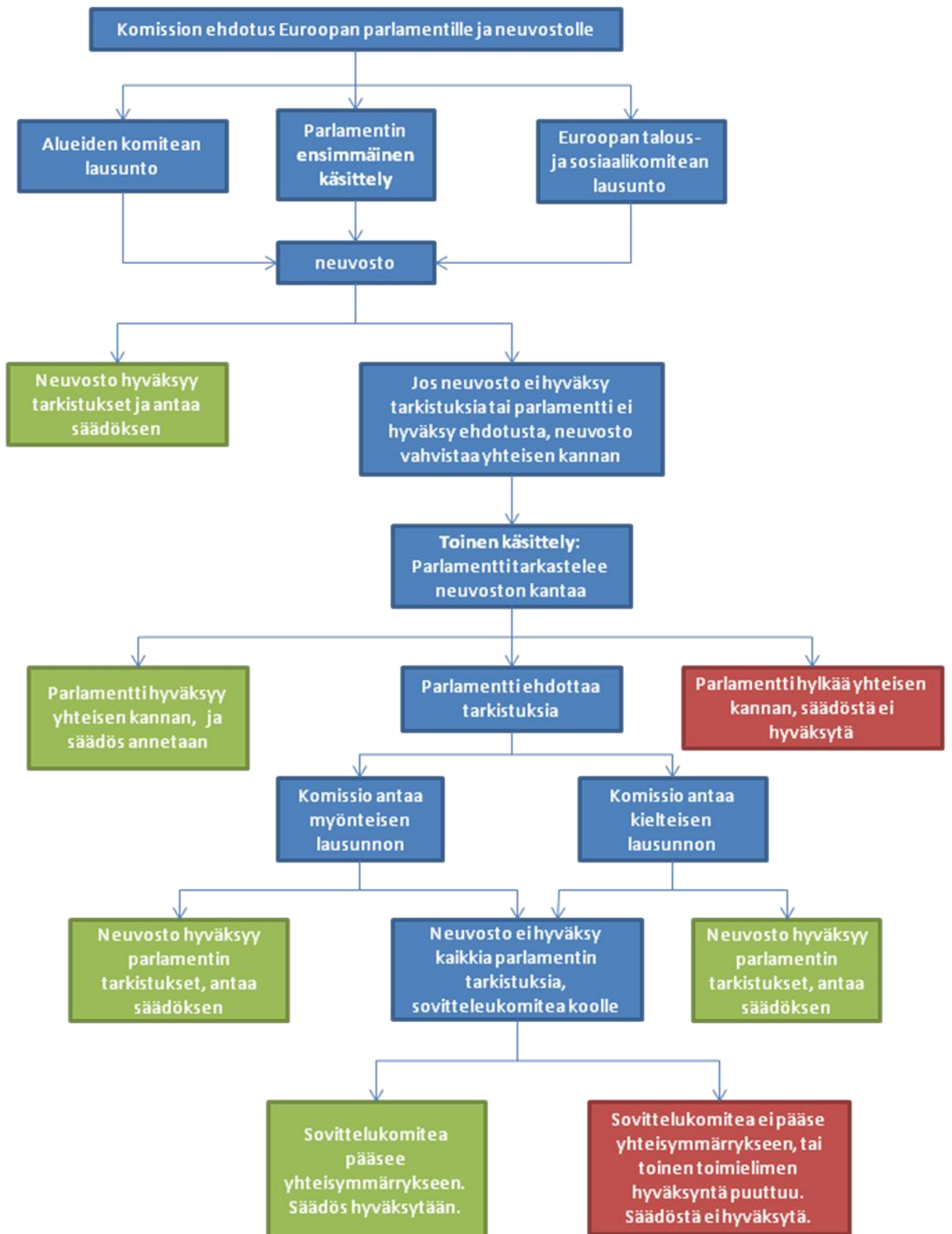
Alueiden komitea (Committee of the Regions) on neuvoa-antava elin, joka koostuu Euroopan alueellisten ja paikallisten yhteisöjen edustajista. Sitä on kuultava ennen päätöksentekoa asioista, jotka koskevat paikallis- ja aluehallintoa. Niitä ovat mm. aluepolitiikka, ympäristö ja koulutus. Euroopan alueiden komiteaan kuuluu 344 jäsentä, jotka Euroopan unionin neuvosto on nimittänyt. Jäsenet ovat jäsenvaltioiden ehdottamia, mutta toimivat silti poliittisesti riippumattomina. Jäsenmäärän jakautuminen eri



jäsenvaltioiden kesken on vastaava kuin Euroopan talous- ja sosiaalikomiteassa. Alueiden komitea esittää paikallisia ja alueellisia näkemyksiä EU:n lainsäädännöstä, ja antaa lausuntoja komission ehdotuksista. (EU 2009G)

### **2.2.5 Yhteispäätösmenettely**

Päätöksentekotapoja on useita. Niistä tärkeimpiä on yhteispäätösmenttely, hyväksymismenettely ja kuulemismenettely. Yleisin, ja tässä työssä keskeisin, on yhteispäätösmenttely, jonka eteneminen näkyy kuvassa 2.1. (EU 2009E)



Kuva 2.1. Yhteispäätösmenettelyn vaiheet (EU 2009I)

Yhteispäätösmenettelyssä lainsäädäntävalta on sekä neuvostolla että parlamentilla. Yhteispäätösmenttelyn aluksi komissio antaa parlamentille ehdotuksen. Alueiden komitea ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antavat myös lausuntonsa ehdotukseen. Parlamentti voi tehdä tarkistuksia ehdotukseen ensimmäisessä käsittelyssä, jonka jälkeen parlamentti antaa lausuntonsa neuvostolle. Neuvosto voi hyväksyä ehdotuksen, ja antaa säädöksen. Jos neuvosto ei hyväksy tarkistuksia, vahvistaa se yhteisen kannan määräänemmistöllä. Parlamentti tarkastelee yhteistä kantaa. Tämä vaihe on toinen käsittely. Parlamentti voi hyväksyä kannan, jonka jälkeen säädös katsotaan annetuksi. Säädöstä ei hyväksytä, jos parlamentti hylkää yhteisen kannan. Parlamentti voi myös ehdottaa tarkastuksia siihen, jonka jälkeen komissio antaa joko kielteisen tai puoltavan lausunnon. Tähän neuvosto ottaa kantaa hyväksymällä ja antamalla säädöksen tai hyväksymällä vain osan ja kutsumalla sovittelukomitean koolle. Sovittelukomitea koostuu tasamäärästä parlamentin ja neuvoston jäseniä. Myös komissio ottaa osaa sovittelukomiteaan. Jos sovittelukomitea pääsee yhteisymmärrykseen, ehdotus palaa parlamentille ja neuvostolle, jotka tekevät siitä päätöksen. Mikäli sovittelukomitea ei pääse yhteisymmärrykseen, säädös jää hyväksymättä. Hyvin harvoin kuitenkaan joudutaan tukeutumaan sovittelukomiteaan, vaan sopimus saadaan jo joko ensimmäisessä tai toisessa käsittelyssä. (EU 2009E; EU 2009I)

### **2.2.6 EU:n asiakirjat**

Direktiivi on yksi lainsäädäntöasiakirjoista, joista muita ovat asetukset, päätökset, päätöslauselmat ja lausunnot. Asetukset ovat kaikille jäsenvaltioille osoitettuja, ja ne ovat velvoittavia jo heti voimaan tulosta asti. Päätökset poikkeavat asetuksessa siinä, että ne suunnataan tietyille ryhmille. Se on myös kokonaisuudessaan velvoittava. Direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille, jotka muokkaavat oman kansallisen lainsäädäntönsä direktiivin mukaiseksi. Toisin kuin päätökset ja asetukset, direktiivi ei ole sinällään laki tai määräys, vaan lainsäädäntöohje. Direktiivin tarkoituksena on yhtenäistää EU:n jäsenvaltioiden lainsäädäntöä. Jäsenvaltiot voivat valita tavan, miten toteuttavat direktiivin velvoittavat muutokset lainsäädäntöönsä. Direktiiviehdotuksen antaa aina komissio, jonka apuna ehdotuksen valmistelussa on eri etutahoja ja asiantuntijoita.

Komissio antaa direktiiviehdotuksen neuvostolle ja parlamentille käsiteltäväksi. EU:ssa julkaistaan myös vihreitä kirjoja, joiden tarkoituksena on virittää keskustelua määrättyistä asioista. Vihreät kirjat julkaisee komissio. (EU 2009F; EU 2009D)

### 3 Sähkömarkkinalainsäädännön nykytila

Ensimmäisen sähkömarkkinoita koskevan direktiivin 96/92/EY avulla käynnistettiin Euroopan sähkömarkkinat. Direktiivillä pyrittiin avaamaan sähkömarkkinat ja luomaan niistä yhtenäisemmät Euroopan unionin alueella. Toisella direktiivillä 2003/54/EY tarkennettiin ensimmäistä direktiiviä ja sen avulla pyrittiin ratkaisemaan ilmenneitä ongelmia. Nykyiseen lainsäädäntöön ovat vaikuttaneet myös useat muut direktiivit, säädökset ja asetukset. Esimerkiksi syyskuussa 2006 Euroopan parlamentin ja neuvoston antamassa säädöksessä käydään läpi hankkeet, joille on mahdollista myöntää tukea (EU 2006). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (N:o 1228/2003) käsitellään puolestaan verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävissä sähkökaupassa (EU 2003). Direktiivi 2005/89/EY käsittelee toimenpiteitä sähkön toimintavarmuuden ja infrastruktuuri-investointien turvaamiseksi (2005/89/EY). Maaliskuussa 2006 komitea julkaisi lisäksi vihreän kirjan, joka koski Euroopan strategiaa energiahuollon turvaamisesta. Siinä käsiteltiin muun muassa sähkön sisämarkkinoita. (EU 2009H)

#### 3.1 Direktiivi (96/92/EY)

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat direktiivin 96/92/EY 19.12.1996. Se astui voimaan helmikuussa 1997. Direktiivin avulla pyrittiin avaamaan sähkömarkkinat ja luomaan EU:n sisämarkkinat. Tavoitteena oli saada aikaan kilpailua markkinoilla. Direktiivin avulla pyrittiin saamaan yhteisiä sääntöjä sähkömarkkinoille. Jos markkinat olisi päästetty kasvamaan omalla painollaan, olisi myöhemmin voinut olla mahdotonta saada eri alueiden markkinoita yhdistymään, sillä markkinat olisivat mahdollisesti olleet liian erilaisiksi kehittyneitä. Sääntöjen avulla pystytään alusta asti suuntaamaan kaikkien alueiden markkinoita samaan suuntaan. Ensimmäisessä direktiivissä sovittiin lähinnä vain sähkömarkkinoiden periaatteet. Tärkeimmät kohdat direktiivissä olivat markkinoiden avautuminen, eriyttäminen ja sääntely. Kansallinen lainsäädäntö tuli saada direktiivin edellyttämään muotoon 19.2.1999 mennessä. (96/92/EY)

Markkinoiden avautumisen eteneminen säädettiin asteittaiseksi. Avautuminen määrättyyn vaiheeseen tuli tapahtua kolmessa vaiheessa kuuden vuoden aikana direktiivin voimaan tulosta alkaen. Yli 40 GWh/vuosi kuluttavien osuudelta markkinat piti heti avata. Seuraavan kolmen vuoden päästä markkinoiden piti olla avoimet 20 GWh/a kuluttavien osalta ja kuuden vuoden kuluttua direktiivin voimaantulon jälkeen markkinoiden tuli olla avoimet 9 GWh/a kuluttavien osalta. Ensimmäisessä direktiivissä sähkömarkkinoiden avaamista vaadittiin vain suurimmille kuluttajille. (96/92/EY)

Direktiivin mukaisesti vuonna 2003 tuli markkinoiden olla avoimet 9 GWh/a kuluttavien osalta. Suomi ennakoi direktiivin vaatimuksia ja alkoi ajoissa valmistella sähkömarkkinalakia (386/1995), jonka myötä Suomessa sähkömarkkinoiden avautuminen alkoi. Laki astui voimaan 1.6.1995. Suomessa avautuminen eteni direktiivin vaatimaa tahtia nopeammin. Jo marraskuussa 1995 suurasiakkaat pystyivät kilpailuttamaan sähköntoimittajan. Myös esimerkiksi Ruotsissa ja Iso-Britanniassa avautuminen oli nopeaa.

Direktiivin mukaan siirtoverkon täytyi olla riippumaton tuotanto- ja jakelutoiminnoista. Ainakin verkko-operaattorin oli oltava riippumaton päätöksenteon tasolla muusta siirtoverkkoon liittymättömästä toiminnasta. Integroituneen sähkölaitoksen oli sisäisessä kirjanpidossaan eriytettävä tuotanto-, siirto- ja jakelutoiminnot. Yritysten oli tarvittaessa tehtävä konsolidoitu tilinpäätös sähköön liittymättömistä toiminnoistaan. Tällä pyrittiin välttämään syrjintää ja ristiinsubventiota.

Valtioiden oli luotava valvontaan ja sääntelyyn tarvittavat menetelmät. Rajojen ylittävien toimien sopimuksia täytyi olla valvomassa viranomaisen. Jäsenvaltioiden piti myös nimetä viranomaisen, joka olisi riippumaton ja ratkaisisi mahdolliset syntyvät kiistat. Sääntelyyn haluttiin ennalta määritetyt menetelmät valvonnan ja avoimuuden varmistamiseksi, jottei ilmenisi määräävän aseman väärinkäyttöä kuluttajien etujen vastaisesti. (96/92/EY)

Direktiivi vaikutti lähes kaikilta osin kaikkien jäsenvaltioiden lainsäädäntöön, koska se muutti koko toimialan rakenteen. Suurimpia muutoksia olivat markkinoiden avaaminen kilpailulle tuotannon ja myynnin osalta sekä muodollisen sääntelyn käynnistäminen monopoleina säilyvien verkkojen valvonnassa. Suomessa esimerkiksi verkkoyhtiöihin kohdistuva sääntely alkoi sähkömarkkinalain 386/1995 myötä. Se oli jälkikäteistä ja tapauskohtaista. Tutkinta käynnistyi lähinnä asiakkaan tutkintapyynnöstä. Suomessa perustettiin vuonna 1995 Sähkömarkkinakeskus, joka vuonna 2000 muutti nimensä Energiamarkkinavirastoksi, jolloin sen toimiala laajeni koskemaan myös maakaasumarkkinoiden valvontaa. (EMV 2009 ; KTM 2007)

### **3.2 Direktiivi (2003/54/EY)**

Ensimmäinen direktiivi laittoi alulle sähkömarkkinoiden avautumisen, mutta se ei kuitenkaan riittänyt. Toisen direktiivin avulla pyrittiin korjaamaan eteen tulleita ongelmia ja tarkentamaan ensimmäisen direktiivin aloittamia asioita mm. aikataulua. Toisessa direktiivissä tarkennettiin ensimmäistä direktiiviä niiltä osin kuin ensimmäinen direktiivi huomattiin riittämättömäksi. Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat direktiivin 2003/54/EY 26.6.2003, ja se tuli voimaan 4.8.2003. Kansalliseen lainsäädäntöön direktiivin vaatimat muutokset tuli jäsenvaltioiden tehdä 1.7.2004 mennessä. Suurimmat muutokset, jotka tulivat toisen direktiivin mukana, koskivat eriyttämistä, sääntelyä ja aikataulun tarkentamista. Myös Suomessa sähkömarkkinalakiin (386/1995) piti tehdä muutoksia, jotta se vastaisi uutta direktiiviä.

#### **3.2.1 Siirto- ja jakeluverkkohaltijoiden eriyttäminen**

Siirto- ja jakeluverkkohaltijoiden kuuluessa vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, oli niiden oltava riippumattomia siirtoverkkoon tai jakeluverkkoon liittymättömästä toiminnasta erityisesti oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksenteon osalta. Siirtoverkon omistajuutta ei tarvinnut kuitenkaan erottaa vertikaalisesti integroituneesta yrityksestä. Siirtoverkon haltijan hallinnosta vastaavat henkilöt eivät saaneet toimia tehtävissä, jotka liittyvät sähkön tuotantoon, jakeluun tai toimituksiin. Myös jakeluverkkohaltijan kuuluessa vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, täytyi

haltijan olla riippumaton muusta toiminnasta. Tämä ei kuitenkaan velvoittanut jakeluverkon omistajuuden erottamista vertikaalisesti integroituneesta yrityksestä.

19 artiklan mukaisesti sähköyhtiön sisäisessä kirjanpidossa tuli pitää erillistä kirjanpitoa siirron ja jakelun toiminnoista. Tämän avulla haluttiin välttää kilpailun vääristymistä, syrjintää ja ristisubventiota. (2003/54/EY)

Suomessa ennen uudistusta sähkömarkkinalain mukaan täytyi kirjanpidollisesti eriyttää verkko-, myynti- ja tuotantotoiminta toisistaan sekä muista liiketoiminnoista. Uudessa sähkömarkkinalaissa erittäminen koski verkkotoimintaa ja muita liiketoimintoja. Oikeudellisesti eriyttäminen jaettiin neljään vaihtoehtoon, joihin vaikutti asiakasmäärä ja siirtomäärä (GWh). Vaihtoehdot olivat kirjanpidollinen, oikeudellinen, hallinnollinen ja toiminnallinen eriyttäminen. (KTM 2007)

### **3.2.2 Markkinoiden avaaminen ja aikataulujen tarkentaminen**

Direktiivin 95/92/EY 19 artiklan edellyttämässä sähkömarkkinoiden avaamisessa oli edetty suhteellisen hitaalla tahdilla. Vaikka osassa maista avautuminen tapahtui myös direktiivin vaatimuksia nopeammin, toisessa direktiivissä haluttiin tarkentaa ja nopeuttaa avautumista. Avautumiselle annettiin tarkempi aikataulu, ja asetettiin selkeät päivämäärät. Viimeistään 1.7.2004 alkaen sähkömarkkinoiden tuli olla avoimet muille paitsi kotitalouksille. Kaikille, mukaan lukien kotitaloudet, sähkömarkkinoiden tuli avautua viimeistään 1.7.2007.

Pohjoismaissa ja Iso-Britanniassa markkinoiden avautuminen oli jo pitkällä. Kotitalouksille markkinat avautuivat Suomessa jo vuoden 1998 syyskuussa. Vuonna 2003 markkinat olivat kokonaan avautuneet Suomessa, Ruotsissa, Saksassa, Tanskassa, Itävallassa, Iso-Britanniassa ja Espanjassa. Puolassa markkinat avautuivat kokonaan vuonna 2004, Irlannissa 2005 ja Tshekeissä 2006. (Finergy 2002)



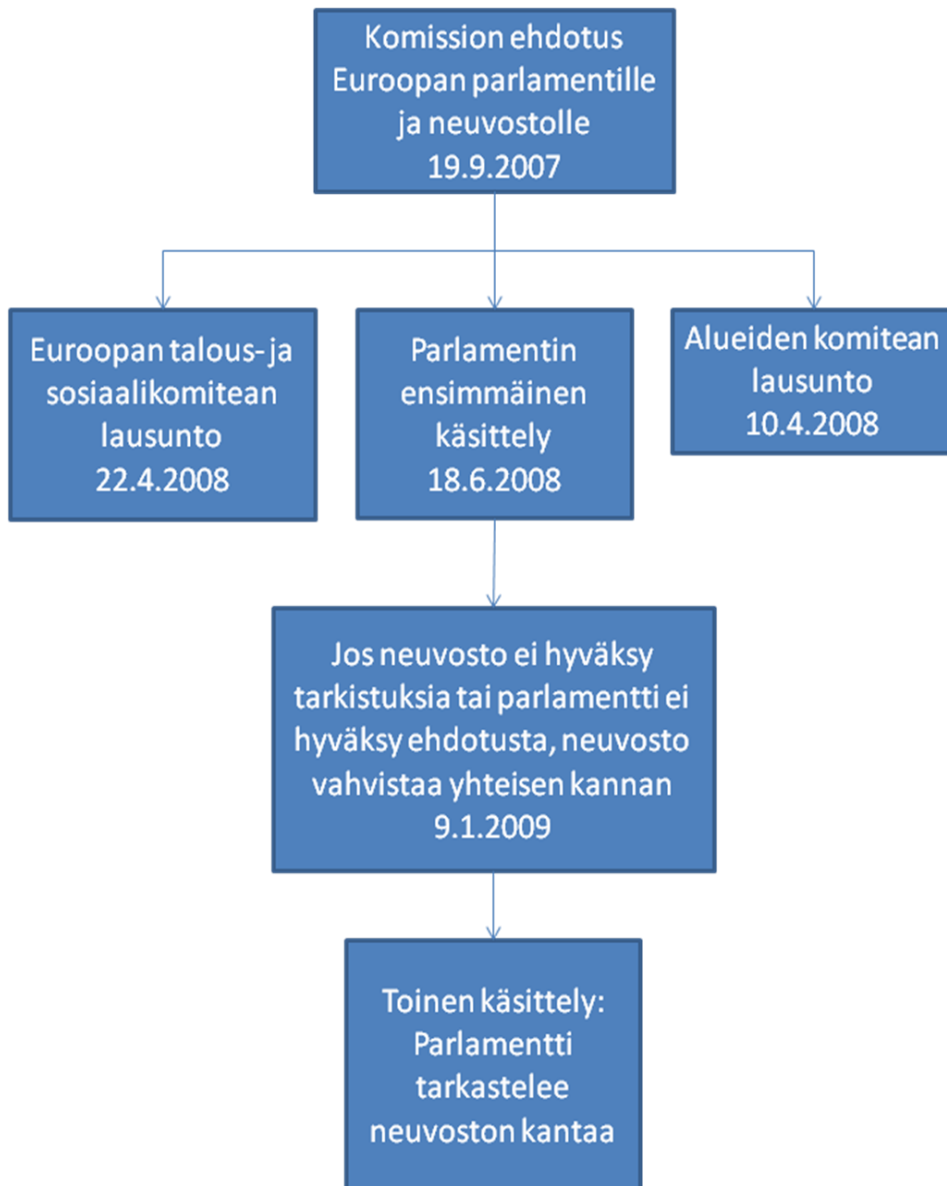
### 3.2.3 Sääntely

Toisen direktiivin mukaisesti jäsenvaltioiden tuli nimetä yksi tai useampi elin sääntelyviranomaiseksi. Sääntelyviranomaisten tulee olla täysin riippumattomia ja seurata kansallisen sähköverkon siirtorajoituksia, liitännöihin ja korjauksiin käytettyjä aikoja, 19 artiklan kirjanpidollisen eriyttämisen toteutumista. Sääntelyviranomaisen on vahvistettava tai hyväksyttävä menetelmät, joita käytetään liittymien ja kansallisiin verkkoihin pääsyyn, siirto- ja jakelutariffiasioissa sekä tasapainottamispalveluiden tarjonnassa. (2003/54/EY)

Sääntelyviranomaisen toimintatapaan ei ollut otettu yksityiskohtaisemmin kantaa ensimmäisessä direktiivissä, joten toisen direktiivin myötä jäsenvaltiot joutuivat tekemään muutoksia kansallisiin lainsäädäntöihin sääntelyviranomaista koskevissa kohdissa. Esimerkiksi Suomessa sähkömarkkinalain 386/1995 perusteella sähköverkkotoiminnan sääntely oli jälkikäteistä ja tapauskohtaista. Kohtuullisien hintojen tutkimukset tehtiin asiakkaiden tekemien tutkimuspyyntöjen perusteella. Useita yhtiöitä koski vain uhka tutkinnasta. Siirtohintojen kohtuullisuus arvioitiin vertaamalla toteutunutta tulosta sitoutuneelle pääomalle ja kohtuullista tuottoa. Jos hinnoittelu todettiin kohtuuttomaksi, viranomaiset vaativat yhtiön kohtuullistamaan hinnoittelunsa. Asiakkaalle ei kuitenkaan veloitettu palauttamaan kertynyttä ylituottoa. 2005 vuoden sähkömarkkinalain uudistuksessa sääntely muutettiin etukäteiseksi ja kaikkia yhtiöitä koskevaksi, jotta se täyttäisi toisen direktiivin asettamat vaatimukset. Viranomainen määritteli etukäteen yhtiölle sallitun liikevaihdon sekä poistojen, kulujen ja pääoman tuoton rajat. Sääntelyjakso muuttui yhden vuoden jaksosta neljän vuodenpitaiseksi. Jos hinnoittelu todetaan kohtuuttomaksi, yhtiötä veloitetaan palauttamaan ylituotto asiakkaille seuraavan sääntelyjakson aikana hinnanalennuksina. Lyhytaikainen hintojen kohtuuttomuus sääntelyjakson aikana kuitenkin ei johda toimenpiteisiin. Todettu alituotto oikeuttaa nostamaan hintoja seuraavalla sääntelyjaksolla. (KTM 2007)

## 4 EU:n tuleva sähkömarkkinalainsäädäntö

Kolmannen energiapaketin valmistelu aloitettiin erilaisin selvityksin, joita komissio teetti. Näiden tuottamien raporttien ja eri asiantuntijaryhmien avustuksella komissio teki ehdotuksen ”sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annetun direktiivin 2003/54/EY muuttamisesta” 19. päivä syyskuuta 2007. Kuva 4.1 esittää ehdotuksen läpikäymiä vaiheita yhteispäätösmenettelyssä. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi lausunnon, jossa se ei tehnyt ehdotukseen korjauksia (ETSK 2008). Alueiden komitea puuttui lausunnossaan sääntelyviranomaisten viraston perustamiseen. Parlamentti teki 156 tarkastusta ehdotukseen ensimmäisessä käsittelyssä. Parlamentti käsitteli lausunnossaan sääntelyviranomaisia ja eriyttämistä. Komissio ei esittänyt muutettua ehdotusta. Parlamentti antoi ehdotuksen neuvostolle, joka antoi yhteisen kannan. (Euroopan komissio 2007; AK 2008; Euroopan parlamentti 2008; EU:n neuvosto 2009B)



Kuva 4.1. yhteispäätösmenettelyn eteneminen (EU 2009I)

Kolmannen energiapaketin ohella on käynnissä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustaminen. Neuvosto vahvisti siitä yhteisen kannan joulukuussa 2008. (Euroopan komissio 2009A; EU:n neuvosto 2008)

## **4.1 Kolmas energiapaketti**

Tarvetta kolmannelle energiapaketille alettiin pohtia jo aikaisessa vaiheessa. Keväällä 2007 neuvosto kehotti komissiota ehdottamaan lisätoimenpiteitä. Direktiiviehdotuksen käsittelyssä tällä hetkellä on käyty ensimmäinen käsittely. Tämän aikana on alkuperäiseen komission antamaan ehdotukseen tullut muutoksia, joista tärkeimpiä käsitellään seuraavissa kohdissa.

Kolmannen energiapaketin pääkohtia ovat markkinoiden yhdentyminen, eriyttäminen, kuluttajaturva, sääntely, yhteistyö verkkojen välillä ja vähittäismarkkinoiden yhtenäistäminen. Uudessa direktiivissä näkyy vahvasti yhtenäisten markkinoiden tavoittelu. Yhteistyötä eri kansallisten viranomaisten kesken sekä siirtoverkkoyhtiöiden kesken pyritään lisäämään.

### **4.1.1 Markkinoiden yhdentyminen**

Direktiivi päätavoitteena on yhdentyminen eli yhtenäisten sähkömarkkinoiden luominen. Yhdentyminen näkyy kaikissa lainsäädäntöön tehdyissä muutoksissa. Markkinoiden yhdentyminen ei ole vielä kovin pitkällä alueiden ja käytäntöjen erilaisuuden vuoksi. Euroopan alueella on kuitenkin jo muodostunut markkina-alueita eri jäsenvaltioiden välille. Pohjoismaiden lisäksi toiminnassa on esimerkiksi TLC-alue, joka on Ranskan, Belgia ja Alankomaiden yhteinen sähkömarkkina-alue. Siinä kullakin maalla on oma sähköpörssi, joten se eroaa Pohjoismaiden yhden sähköpörssin mallista.

### **4.1.2 Verkon omistuksen ja tuotannon eriyttäminen**

Ongelma nykysäännöissä on se, että ne mahdollistavat uusien markkinoille tulijoiden syrjivän kohtelun. Sähkön tuotannon ja toimitusten eriyttämisen siirtoverkoista uskotaan lisäävän kilpailua markkinoilla sekä investointeja infrastruktuuriin ja tuotantokapasiteettiin. Tämä puolestaan parantaisi energian toimitusvarmuuden hallintaa ja minimoisi tarpeettomat hintapiikit. Tavoitteena on helpottaa pienempien yhtiöiden

pääsyä markkinoille ja tukea uusiutuvia energiamuotoja sekä parantaa kuluttajan vapautta valita toimittaja.

Antamassaan ehdotuksessa komissio ilmaisi eriyttämiseen tarvittavia muutoksia. Integroituneen yrityksen oikeushenkilön toimiessa siirtoverkon haltijana voi ilmetä ongelmia investointikannustimien toimivuudessa sekä kilpailevien yritysten syrjimisenä. Tilanne ei myöskään takaa syrjimättömän tiedonsaannin mahdollisuutta. Komissio piti omistuksen eriyttämistä parhaana vaihtoehtona, mutta antoi myös vaihtoehtoisen mallin. Tämä tapa, ”riippumaton verkonhaltija” mahdollistaa integroituneelle yritykselle verkko-omaisuuden omistamisen vain jos siirtoverkkoa hallinnoi ja kaupallisista sekä investointipäätöksistä vastaa riippumaton verkonhaltija. (Euroopan komissio 2007)

Parlamentti ensimmäisen käsittelyn jälkeen antamassa lausunnossaan korosti omistuksen täydellisen eriyttämisen olevan paras vaihtoehto, jolle ei ole vaihtoehtoisia malleja. Komission ehdottama ”riippumattomien verkonhaltijoiden”-mallia parlamentti ei pidä toimivana sen valvonnan ongelmallisuuden vuoksi. (Euroopan parlamentti 2008)

#### **4.1.3 Kuluttajien turva**

Tulevassa direktiivissä halutaan huomioida asiakkaat, joilla on vaikeuksia maksaa sähkölaskunsa, ja muutenkin parantaa kuluttajien turvaa. Sinällään mitään selkeätä tapaa ei ole ilmaistu sille, miten tämän pitäisi tapahtua. Lisäksi muutoksissa halutaan asiakkaille oikeus saada enemmän tietoa sähkönkulutuksestaan ja oikeuksistaan. Yksi tapa mahdollistaa asiakkaalle riittävän informaation saanti kulutuksestaan on älymittarit eli kaukoluettavat mittarit, joiden käyttöä halutaan lisätä. Niiden avulla sähköyhtiöiden on helpompi antaa sähkönkuluttajille enemmän ja reaaliaikaisemmin tietoa sähkönkulutuksesta. Tämän toivotaan vähentävän sähkön kulutusta. Se mahdollistaa myös todelliseen kulutukseen perustuvan laskutuksen arviolaskutuksen sijasta.

Suomessa kuluttajien, joilla on vaikeuksia maksaa sähkölaskunsa, vuoksi ei luultavasti ole tulossa muutoksia Suomessa kuitenkin on meneillään hankkeita mittareiden vaihtamisesta useissa sähköverkkoyhtiöissä, ja normaaleja sähkönkulutusmittareita on jo

vaihdettu kaukoluettaviin. Valtioneuvosto antoi asetukset 5.2.2009, joiden mukaan Suomi ottaa käyttöön kaukoluettavat tuntikulutuksen mittaavat sähkömittarit. Tavoitteena on vuoden 2013 mennessä, että 80 prosenttia asiakkaista olisi kaukoluettava mittari. Tällä hetkellä noin kolmasosalla asiakkaista on kaukoluettava sähkömittari. (TEM 2009)

#### **4.1.4 Sääntely**

Uuden direktiivin yhtenä tavoitteena on lisätä yhteistyötä kansallisten sääntelyviranomaisten välillä. Tarkoituksena on perustaa myös euroregulaattori, joka valvoo jäsenvaltioiden välillä tapahtuvaa sähkön siirtoa.

Rajasiirrossa ilmenneiden ongelmien vuoksi pyritään parantamaan regulaattoreiden vaikutusvaltaa tässä asiassa. Tähän asti regulaattorit ovat olleet vain kansallisia, eikä heillä ole ollut oikeuksia puutua rajoja ylittäviin siirtoihin.

Komission ehdotuksessa pyritään parantamaan sääntelyviranomaisten toimivaltuuksia mm. antamalla valtuudet keskinäiseen yhteistyöhön Euroopassa ja lisäämällä markkinoiden sääntelyä koskevia toimivaltuuksia. Sääntelyviranomaisten riippumattomuutta pidetään tärkeänä. Nykyinenkin lainsäädäntö takaa riippumattomuuden, mutta sitä haluttiin edelleen tarkentaa. Ehdotettiin, että sääntelyviranomaisen olisi oikeushenkilö, jolla olisi oma talousarvio, riittävät henkilöstö- ja taloudelliset resurssit sekä riippumaton johto. Komissio totesi sääntelyn maiden rajat ylittävissä kysymyksissä puutteelliseksi. Tähän ratkaisuna on perustaa riippumaton elin hoitamaan sääntelyä. Tälle energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle annettaisiin tehtäväksi luoda kansallisten sääntelyviranomaisten yhteistyölle puitteet, siirtoverkonhaltijoiden yhteistyön viranomaisvalvonta, valtuudet tehdä yksittäisiä päätöksiä. Lisäksi sääntelyviranomaisella olisi yleinen neuvoo-antava rooli. (Euroopan komissio 2007)

Parlamentti korosti ensimmäisen käsittelyn lausunnossaan kansallisen sääntelyviranomaisen riippumattomuuden tärkeyttä. Se vaati, että kansalliselle ja

Euroopan laajuiselle sääntelyviranomaiselle on luotava selkeät velvoitteet päällekkäisyyksien välttämiseksi. (Euroopan parlamentti 2008)

Alueiden komitea antoi lausunnon, jossa se puuttui uuden sääntelyviranomaisen perustamiseen. Alueiden komitea kannatti nykyisen sääntelyviranomaisten ryhmän vahvistamista uuden viraston sijaan. Komitea näki uuden viraston perustamisesta koituvan liikaa kustannuksia ja byrokratiaa. Uuden viraston perustamisen komitea hyväksyi kuitenkin, jos kilpailua ei muutoin saada toimimaan toivotulla tavalla. (AK 2008)

Kansalliset sääntelyviranomaiset, kuten Suomessa Energiamarkkinavirasto (EMV), tulevat säilymään. Nämä velvoitettaisiin tekemään yhteistyötä keskenään.

#### **4.1.5 Yhteistyö**

Siirtoverkkojen välillä pyritään luomaan enemmän yhteistyötä. Siirtoverkkojen omistukset poikkeavat eri maissa. Tämän vuoksi siirtoverkkojen yhteistyö voi olla vaikeaa. Tällä hetkellä sähköverkko koostuu useista ”saarekkeista”, joiden välillä on hyvin vähän siirtoa. Jotta saataisiin Eurooppaan yhtenäinen sähköverkko, pitäisi yhteistyö verkkojen välillä parantua. Yhteisen verkon avulla sähkömarkkinoista tulisi toimivammat, kun siirtorajoitukset eivät enää vaikuttaisi sähkön hintoihin.

Komission antamassa ehdotuksessa siirtoverkonhaltijoiden yhteistyötä haluttiin parantaa. Sitä pidettiin välttämättömänä sähkömarkkinoiden yhdentymiselle. Sääntelyn tulee olla koordinoitua. Verkkoon pääsyä koskevien sääntöjen tulee olla yhdenmukaisia, siirtoverkonhaltijoiden kesken tulee olla tehokkaasti toimiva tiedonvaihto sekä yhteenliittämiskapasiteetin lisäämiseksi tarvittavia investointeja tulee koordinoita. (Euroopan komissio 2007)

Parlamentti teki tarkastuksia komission ehdotukseen koskien alueellisen yhteistyön tärkeyttä Euroopan yhteistä sähköverkkoa rakennettaessa (Euroopan parlamentti 2008).

Alueiden komitea antamassaan lausunnossaan pitää hyvänä siirtoverkonhaltijoiden välisen yhteistyön vahvistamista eurooppalaisten siirtoverkko-operaattoreiden yhteistyöjärjestön perustamisella (AK 2008).

Kantaverkkoyhtiöiden yhteistyöjärjestö European Network of Transmission System Operators for Electricity (ENTSO-E) perustettiin joulukuussa 2008, ja sen on määrä aloittaa toimintansa huhtikuussa 2009. Nykyiset kantaverkkojärjestöt kuten pohjoismainen Nordel puretaan ja sulautetaan uuteen järjestöön. Tämän seurauksena toiminta tulee olemaan yleiseurooppalaisempaa. (Fingrid 2008)

#### **4.1.6 Vähittäismarkkinoiden yhtenäistäminen**

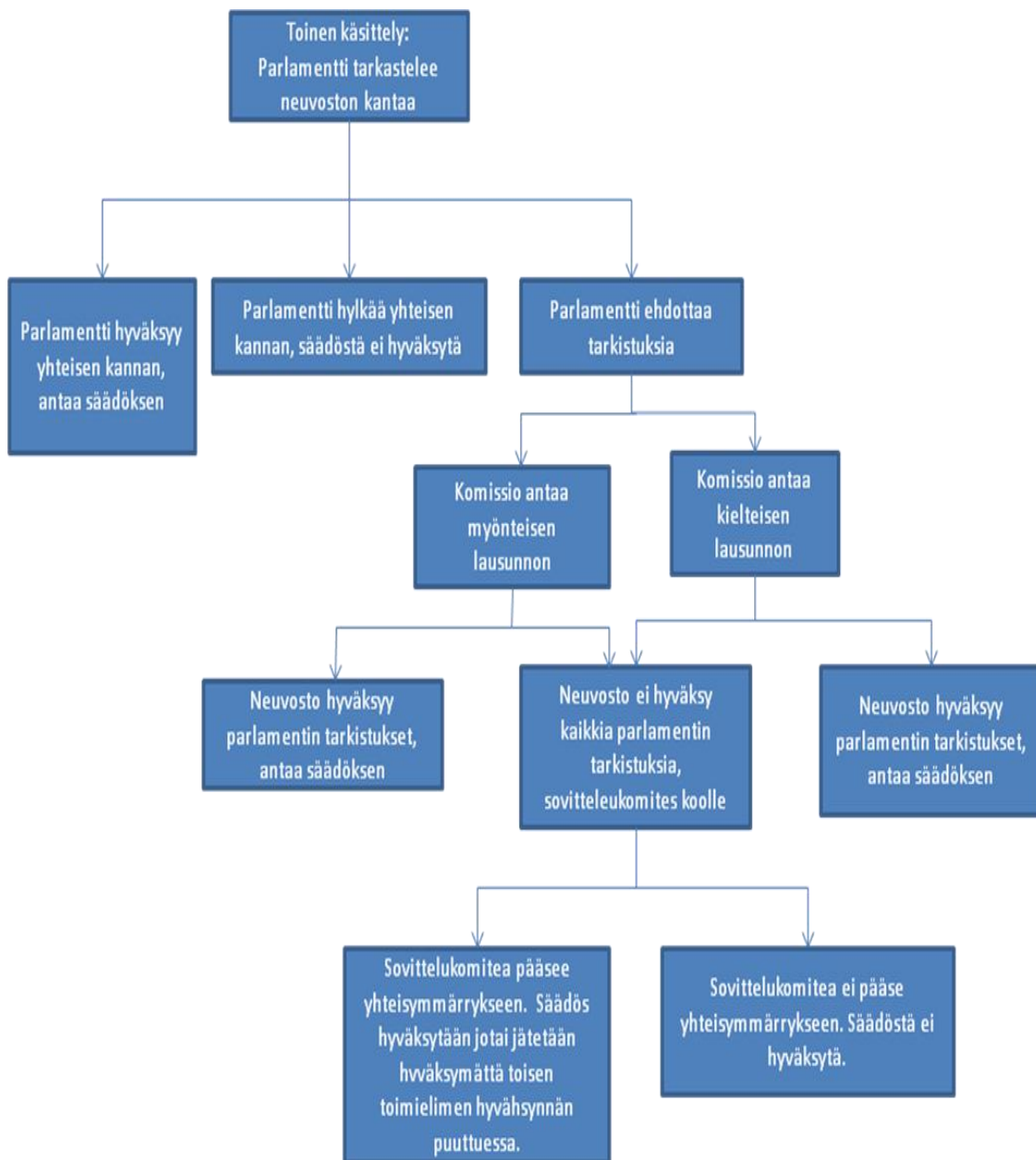
Euroopassa monissa maissa sähkön siirto on myyntisopimuksessa yhdistettynä. Niin sanotussa myyjäkeskeisessä mallissa asiakas on sopimussuhteessa vain myyjän kanssa, joka hoitaa tarvittavat sopimukset ja laskutuksen siirtoyhtiöön. Pohjoismaissa asiakas saa laskun, jossa siirto ja myynti on eritelty. Jos asiakas haluaa kilpailuttaa sähkön myynnin osuudelta, hänellä pitää olla sopimus sekä myyjän että siirtoyhtiön kanssa. Yleensä laskut tulevat tässä tapauksessa molemmilta yhtiöiltä. Tulevaisuudessa pyritäänkin yhtenäistämään vähittäismarkkinoiden sopimus- ja laskutuskäytäntöjä. Keski-Euroopassa yleinen myyjäkeskeinen malli on tällä hetkellä vahvempaa. Uuden direktiivin ehdotuksessa vähittäismarkkinoiden yhtenäistäminen ei kuitenkaan ole ollut suuressa osassa, joten siihen tullaan luultavasti puuttumaan vasta tulevaisuudessa.

#### **4.1.7 Tulevaisuus**

Neuvoston vahvistettua yhteinen kanta direktiivin käsittely jatkuu toisessa käsittelyssä, jossa parlamentti tarkastelee sitä. Parlamentin hyväksyttyä yhteisen kannan säädös katsotaan annetuksi. On myös mahdollista, että parlamentti hylkää kannan, jolloin säädöstä ei hyväksytä. Parlamentti voi myös ehdottaa tarkistuksia, jonka jälkeen komissio antaa joko kieltävän tai puoltavan lausunnon. Tähän taas neuvosto ottaa kantaa



hyväksymällä ja antamalla säädöksen tai hyväksymällä vain osan ja kutsumalla parlamentin sovittelukomiteaan, johon ottaa osaa myös komissio. Neuvosto voi myös hyväksyä parlamentin tarkistukset ja antaa säädöksen komission kielteisestä lausunnosta huolimatta. Sovittelukomitea joko pääsee yhteisymmärrykseen, ja antaa säädöksen tai ei pääse yhteisymmärrykseen, ja säädös jää hyväksymättä. Tämä säädöksen kulku näkyy kuvassa 4.2.



Kuva 4.2. Jatkossa päätöksen teon vaiheet (EU 2009I)

## 5 Yhteenveto

Euroopan unionin päätöksentekoon osallistuu pääasiassa kolme elintä, jotka ovat Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio. Päätöksentekoon vaikuttavat myös alueiden ja talous- ja sosiaalikomiteat sekä eri alojen asiantuntijat, joilta komissio saa avustusta. Tärkein päätöksentekomenetelmä on yhteispäätösmenettely, jota on myös käytetty sähkömarkkinoita koskevista direktiiveistä päätettäessä. Komissio antaa ehdotuksen, johon Euroopan parlamentti ja neuvosto tekevät tarvittaessa muutoksia.

Direktiivin lisäksi EU:ssa on muita lainsäädäntöasiakirjoja, joita ovat esimerkiksi asetus, päätös, päätöslauselma ja lausunto. Direktiivi on lainsäädäntöohje, joka on osoitettu kaikille jäsenvaltioille. Jäsenvaltioiden täytyy muuttaa oma kansallinen lainsäädäntönsä direktiivin mukaiseksi.

Alun sähkömarkkinalainsäädännölle antoi ensimmäinen sähkömarkkinadirektiivi 96/92/EY. Direktiivin avulla pyrittiin avaamaan Euroopan sähkömarkkinat ja yhtenäistämään niitä. Direktiivi todettiin riittämättömäksi, ja todettujen ongelmien ja puutteiden korjaamiseksi annettiin uusi direktiivi 2003/54/EY. Siitä tarkennettiin edellisen direktiivin kohtia, ja nopeutettiin markkinoiden avautumista. Suomessa säädettiin sähkömarkkinalaki ensimmäösen direktiivin myöstä, ja siihen tehtiin muutoksia toisen direktiivin vaikutuksesta.

Tällä hetkellä on valmisteilla uusi direktiivi, joka tulee korvaamaan vuonna 2003 annetun direktiivin. Siinä pääkohtina ovat, eriyttäminen, kuluttajaturva, sääntely, yhteistyö verkkojen välillä ja vähittäismarkkinoiden yhtenäistäminen. Päätöksenteon edetessä komission syyskuussa 2008 antamaan ehdotukseen on tehty muutoksia. Euroopan parlamentti teki tarkistuksia ensimmäisessä käsittelyssä. Tämän jälkeen neuvosto vahvisti yhteisen kannan. Seuraava vaihe käsittelyssä tulee olemaan toinen käsittely, jonka jälkeen säädös luultavasti annetaan.

**LÄHTEET**

- (96/92/EY) Euroopan unionin direktiivi 96/92/EY sähkön sisämarkkinoita koskevat säännökset
- (2003/54/EY) Euroopan unioni direktiivi 2003/54/EY sähkösisämarkkinoita koskevista säännöistä direktiivin 96/92/EY kumoamiseksi
- (2005/89/EY) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/89/EY, annettu 18.1.2006, sähkön toimitusvarmuuden ja infrastruktuuri-investointien turvaamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:033:0022:0027:FI:PDF> [viitattu 10.2.2009]
- (AK 2008) Alueiden komitean lausunto aiheesta Euroopan sähkö- ja kaasumarkkinat: Kolmas lainsäädäntöpaketti (2008/C 172/11) Bryssel, 10. huhtikuuta 2008
- (EMV 2009) Energiamarkkinaviraston internetsivuilla viraston esittely, Saatavissa: <http://www.energiamarkkinavirasto.fi/select.asp?gid=27> [viitattu 30.1.2009]
- (ETSK 2008) Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto Bryssel 22. huhtikuuta 2008 (2008/C 211/04)
- (EU 2003) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1228/2003, annettu 26.6.2003, verkkoon pääsyä koskevista

- edellytyksistä rajat ylittävässä sähkön kaupassa,  
 Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003R1228:20061201:FI:PDF> [viitattu 4.2.2009]
- (EU 2006) Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1364/2006/EY, tehty 6.9.2006, Euroopan laajuisia energiaverkostoja koskevien suuntaviivojen vahvistamisesta. Saatavissa: <http://europa.eu/scadplus/leg/fi/lvb/l27066.htm> [viitattu 10.2.2009]
- (EU 2009A) An Energy Policy for Europe, asiakirja Saatavissa: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l27067.htm> [viitattu 17.12.2009]
- (EU 2009B) Euroopan unionin euroslangin käsikirja Saatavissa: [http://europa.eu/abc/eurojargon/index\\_fi.htm](http://europa.eu/abc/eurojargon/index_fi.htm), Viimeisin päivitys: 20.11.2007 [viitattu 26.1.2009]
- (EU 2009C) Euroopan unionin portaali, Kansalaisen opas EU:n toimielimiin. Saatavissa: [http://europa.eu/index\\_fi.htm](http://europa.eu/index_fi.htm) [viitattu 29.1.2009]
- (EU 2009D) Euroopan unionin internet sivujen EurLex, Prosessit ja toimijat, Viimeisin päivitys: 27.02.2008. Saatavissa: [http://eur-lex.europa.eu/fi/droit\\_communaute/droit\\_communaute.htm#1.3.3](http://eur-lex.europa.eu/fi/droit_communaute/droit_communaute.htm#1.3.3) [viitattu 20.1.2009]

- (EU 2009E) Euroopan unionin toimielimet ja muut elimet, Päätöksenteko Euroopan unionissa, Saatavissa: [http://europa.eu/institutions/decision-making/index\\_fi.htm](http://europa.eu/institutions/decision-making/index_fi.htm) [viitattu 25.1.2009]
- (EU 2009F) Euroopan unionin sanasto, vihreä kirja. Saatavissa: [http://europa.eu/scadplus/glossary/green\\_paper\\_fi.htm](http://europa.eu/scadplus/glossary/green_paper_fi.htm) [viitattu 20.1.2009]
- (EU 2009G) Euroopan unionin toimielimet ja muut elimet, Saatavissa: [http://europa.eu/institutions/index\\_fi.htm](http://europa.eu/institutions/index_fi.htm) [viitattu 26.1.2009]
- (EU 2009H) Euroopan komission antama vihreä kirja, Euroopan strategia kestävän, kilpailukykyisen ja varman energiahuollon turvaamiseksi, 8.3.2006. Saatavissa: <http://europa.eu/scadplus/leg/fi/lvb/l27062.htm> Viimeisin päivitys: 5.7.2006 [viitattu 30.1.2009]
- (EU 2009I) Euroopan unionin päätöksenteon yhteispäätösmenettely-kaavio. Saatavissa: [http://eurlex.europa.eu/fi/droit\\_communaire/procedure\\_de\\_codecision.gif](http://eurlex.europa.eu/fi/droit_communaire/procedure_de_codecision.gif) [viitattu 25.1.2009]
- (Euroopan parlamentti 2008) Euroopan parlamentin vahvistettu kanta komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annetun direktiivin 2003/54/EY muuttamisesta, (EP-PE\_TC1-COD(2007)0195) 18.6.2008 Strasbourg, Saatavissa:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance\\_pleniere/textes\\_consolides/2007/0195/EP-PE\\_TC1-COD\(2007\)0195\\_FI.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_consolides/2007/0195/EP-PE_TC1-COD(2007)0195_FI.pdf) [viitattu 20.11.2009]

(Euroopan parlamentti 2009) Euroopan parlamentin internetsivuilla Katsaus parlamenttiin, Saatavissta: <http://www.europarl.europa.eu/parliament.do?language=fi> [viitattu 26.1.2009]

(Euroopan komissio 2007) Komission ehdotus, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annetun direktiivin 2003/54/EY muuttamisesta, KOM (COD) 528, 2007/0195 (COD), 19.9.2007 Bryssel

(Euroopan komissio 2009A) Euroopan komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvoston vahvistamasta yhteisestä kannasta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen antamiseksi energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta, KOM(2008) 908 lopullinen 2007/0197 (COD), Bryssel 12.1.2009, osoitteessa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0908:FIN:FI:PDF>

(Euroopan komissio 2009B) Euroopan komission tiedonanto, Raportti Kioton pöytäkirjan suhteen saavutetusta osoitettavissa olevasta edistymisestä, KOM/2005/0615, Bryssel 1.12.2005, Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0615:FIN:FI:HTML> [viitattu 8.2.2009]

- (EU:n neuvosto 2008) Neuvoston vahvistama yhteinen kanta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen antamiseksi energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta, 14541/08, Bryssel, 15.12.2008
- (EU:n neuvosto 2009A) Euroopan unionin neuvosto, neuvostosta tietoa, Saatavissa: <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=242&lang=fi> [viitattu 4.2.2009]
- (EU:n neuvosto 2009B) Euroopan unionin neuvoston vahvistama yhteinen kanta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin antamiseksi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta, Bryssel 9.1.2009. Saatavissa: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/fi/08/st14/st14539-re02.fi08.pdf> [viitattu 29.1.2009]
- (Fingrid 2008) Fingridin tiedote, Euroopan kantaverkkoyhtiöt perustivat yhteistyöjärjestön ENTSO-E:n, 19.12.2008, Saatavissa: <http://www.fingrid.fi/portal/suomeksi/uutiset/lehdistotiedotteet/?id=1152> [viitattu 8.2.2009]
- (Finergy 2002) Euroopan sähkömarkkinoiden kehitysnäkymiä energia-alan keskusliitto, Finergy, tutkimusraportti nro 10, Helsinki 2002, ISSN 1455-1004, ISBN 952-440-012-X, Saatavissa: <http://www.energia.fi/fi/julkaisut/euroopansahkomarkkinoidenkehitysnakymia.pdf> [viitattu 27.1.2009]
- (KTM 2007) Kauppa- ja teollisuusministeriö, Selvitys sähkö- ja maakaasumarkkinoiden kehityksestä sekä sähkö- ja

maakaasumarkkinalakien soveltamisesta saaduista  
kokemuksista, maaliskuu 2007, 1459-9376

(TEM 2009)

Työ- ja elinkeinoministeriö, tiedote, Älykkäät  
sähkölaitteet käyttöön Suomessa: Kotitalouksille jopa  
reaaliaikaista tietoa omasta sähkönkäytöstä. Saatavissa:  
[http://www.tem.fi/?89519\\_m=94052&s=2471](http://www.tem.fi/?89519_m=94052&s=2471) [viitattu  
25.2.2009]